

XXXII. évfolyam

11. szám

SZERETET

VALLASOS REFORMATUS EGYHÁZI FOLYÓIRAT

Alapított az 1906. esztendőben.

Alapította, szerkeszti és kiadja: TÖRÖK IMRE.

Megjelenik havonként Kisújszálláson.

Ezen egyházi képes hirdató évi díját az 1943. évvel kezdődőleg évi 3.— P-re emeltük.

Kisújszállás 1943. november hó

Olvassuk el mindenekelőtt Máté evang. 24. r. 1—35. verseit s aztán küldjünk imádságot szívünkben a könyörgést Meghallgatóhoz a küszködő, szenvedő, gyötrődő, nagyon próbáltatott világért.

A 80 évét betöltött nagy író, Herczeg Ferenc intése minden magyarokhoz: „Ha erősen össze tudunk tartani, olyanok leszünk, mint a gránitszikla. Aki belénk ütközik, vagy bántani akar, betöri a fejét ezen a gránitkövön. Aki meg fel akarna falni, meg akarna enni emészteni bennünket: belehal!

NOVEMBER

Idegen szó, latin eredetű, de már ott lévén minden nyelv használatában, mi se nevezzük másként. Magyarul azt jelenti: kilencedik, merthogy a régi rómaiak márciussal kezdték az esztendőt, s e hótól számítva valóságosan kilencedik a november. Minket annyiban érdekel különösebben a november, hogy a külső munka lassanként szünnévén, a lelkiekért való munkálkodásra több időnk s erőnk jut. Ilyenkor kezdődik — így is írhatnám! — az egyházi, vallási szezon. A különböző társadalmi egyletek, közösségek, nagyobb arányokban veszik fel a munkát. A templom is

jobban megtelik. (Teljék is, mostmár nem lesz vadhideg a templom falai között. Fűtünk!) Erről jut eszembe, hogy még mindig nincs tűzifa sok hajlék számára. Bizony, nehéz hónapok következnek! Jobb lenne már márciust írni. Csakhogy addig még 4—5 hosszú hónapnak kell elmúlni.

Úristen, könyörülj rajtunk, viseld gondunkat kegyesen.

Adj ruhát öltözetünkre,
Tüzet melegítésünkre
A zord, hideg napokban.
Fedezz bé hajlékunkban. Ámen.

Három templom

Az egyik, amelyikre a három közül gondolok, a *tiszaigari* templom. Úgy olvasom egy nekem igen kedves levélből, hogy ezt a templomot, orgonáját is, kitatarozták, rendbehozták az ottani buzgó hívek, s ünnepélyes istentiszteleten adták hálát az Úrnak a megsegítő kegyelemért. Igar! — mint egyik tudós lakója, földbirtokos, nagynevű egyházas gondolkodású s érzületű férfi, nekem magyarázta, ugyanazt jelenti, amit ez a szó: juhar vagy ihar. Tehát egy fa neve. Hajh!, vannak is ott gyönyörű fák, évszázados fák az igari nagy

parkban, egész erdő, messze földön lehet ennek a ligetnek párját találni. Igar! ott áll az ősi ház, nádfödte nagy úriház, amelyben — mint annak idején leírtam volt, a százévet túlélte úri nagyszony lakott, kinek születése 100 éves fordulatán 100 gyertya égett az ősi teremben. Igar! ahol — hogy még visszább menjek az időben! — nekem valóságos szent hely, valamikor a nagy hegedűművészek, Lavottának a hegedűje zengett ott, meg a Papszászoké, tehát Igar a magyar ősi zene egyik fészke, otthona is, s régi boldog nemesvilág virá-

gos kertje. Igar!, ahol még én is hallgattam a zongora zenéjében elevenítve Bihari, Csermák ősi magyar muzsikáját.

Az igari templom egyszerű kis imaház volt egykor, tornya se volt, csak nagy fagerendákon lengett a harangja. Mostmár tornya van s szép hősi szobor is áll a templom melletti parkban: rendben minden, ájtatos hívek éneke száll égfelé, A híven munkálkodó lelkész, Nyitray Zoltán s ifjú főgondnok, ifj. Széky Péter építik a szívekben ama láthatatlan templomot. Segítse őket ebben is s áldja meg az Isten!

*

A másik templom, amelyről még máskor is szándékozom bővebben írni, a *karcagi második református templom*. Amerre gyógyulást keresni mennek az emberek, a gyógyfürdős Berek felé vivő úton, ott épül az új templom a lelkek gyógyulására, szívek vigasztalására. Úgy érzem, hogy nekünk, kisújszállásiaknak is lesz egyszer egy új templomunk. A helyét ki is néztem már, ott valahol a Petőfi-utcán, a kaszinóval szemben egy nagy üres telken, bárhisz' szép volna a Kossuth-utcán is a hajlatnál, a Kígyó-utca szájával szemben. Segítse az Isten Karcagot, hogy Isten dicsőségére, magának a gyülekezetnek is örök emlékezetül megépíthesse az Úr szent hajlékát. S áldottak legyenek, akik ez építést kezdeményezték, majdan be is végzik, mindazok is, akik a templom megépítéséhez munkával, áldozattal, csak egyetlen fillérrel is, hozzájárultak!

*

A törökszentmiklósi egyház hatáskörébe eső Kengyel pusztán is maholnap kész az új templom s tán még ez őszön felszentelhetjük. Majd akkor írunk részletesebben is. Íme, mozognak a kövek Isten dicsőségére! Templomok épülnek. Óh, épüljenek is! A kézzel csinált templomok által aztán épüljön Istennek láthatatlan belső temploma is a szívekben. A törökszentmiklósi egyházközségnek, lelkészeinek, vezetőinek, tanácsának, buzgó híveinek tisztesség adassék s Isten áldása legyen rajtuk a kengyeli templomért is!

*

A *mi templomunkról* is itt *Kisújszálláson*, jegyzek még fel egyet-mást. A három óriási kályha már készen várja a fűtést, s az ősz, meg az elkövetkezendő tél készíti majd ehhez a hideg időt. De szép lesz majd a késő őszi, meg a téli istentisztelet az enyhe levegőjű, duplaablakos templomban! Nem fáznak meg a gyermekeink sem, kik minden vasárnap reggelén száznál több, önként vállalkozott vasárnapi iskolai tanító vezetése alatt ezerszámra özönlenek az ifjúsági istentiszteletre. De szép lesz majd a karácsonyi Úrvasora, sok százak egybesereglése az értünk született és meghalt Úr Krisztus szentasztala körül, mint hajdanában is volt, mikor délidő után egy óraker vagy még később végződött a szent komunió!

„Uram, jobb nékem egy nap a Te pitvarodban, hogynem ezer nap egyébütt.“

A Szeretet szerkesztősége és kiadóhivatala:

Kisújszállás, Széchenyi-utca 23.

Csekkszám: 23.002.

Istennek emberi eszközei

Egyik budapestvidéki egyházi közlönyben olvastam egy ilyen című cikket. S odairták címül ezt is: Dr. Kiss Ferenc. Óróla akarok írni ezúttal én is. Merthogy mire ő betölti 82-ik életévét, — áldassék ezért is a nagy jó Isten! — a „Szeretet“ decemberi száma még akkorra nemigen jut a kedves olvasók kezébe.

Dr. Kiss Ferenc az az Isten kezében lévő áldott emberi eszköz, sokak boldogítására. Azt írhatnám, hogy milliók áldják: özvegyek, árvák, aggok, szegények, sorsüldözöttek, szenvedők. — Óérettök, akik őt áldják, az áldások Atyja, a jó Isten is áldja meg!

Dr. Kiss Ferencről idejegyzek egyet-mást! Magyarország legnevezetesebb községében, Kenderesen született 1862. december 4-én. Édesatyja, a jó tanító, később Mezőtúrra jutott s ott tanult — persze — Ferenc, az ő jeles gyermeke, közben a német nyelvért Késmárkon is diákoskodván. A teológiát Debrecenben végezte, az öreg Kollégiumnak volt egyik legkitünőbb diákja. Itt Kisújszálláson segédlelkészkedett, b. e. Dorogi Lajos esperesnek volt kedves káplánja, s általában az egész gyülekezetnek feledhetetlen hivatalosa. Rokonai is élnek még közöttünk. Hogy földesi és püspökladányi lelkész volt s azoknak az eklézsiáknak javára dicsőségesen munkálkodott: kiki tudja róla, s azt is, hogy a debreceni egyetem tanára, sőt éppen az egyetem alapulásakor első Rektor Magnifikusza is lett. Mint egyetemi professzornak a felhívására negyven teológus diák csapott fel önként katonának 1914 őszén, akiket aztán Baltazár akkori püspökkel együtt a harctéren is felkeresett. Volt országgyűlési képviselő is (1921—22).

Nyugalomba kellvén vonulnia 70 esztendőskorában, lelke szent hevületével látott neki a Szeretet-egyesület felvirágoztatásának. Isten kegyelme nagy dolgokra segítette, úgyhogy ma már 1700 lélekről történik intézményes gondoskodás 53 intézetben. Árvaházak, aggok otthonai, napközi otthonok, testileg vagy szellemileg fogyatékos serdülő gyermekek szeretetotthonai, Debrecenben meg a Reménység Háza, amelyben a büntetésüket kitöltött rabok kapnak átmeneti otthont, foglalkoztatást: mindezek az ő áldásos munkájának bizonyosságai.

Csodálatos energiával dolgozik még ma is a közjólétért, református Sionunk emelkedéséért, nemzetünk-hazánk dicsőségéért, hősies lélekkel s Istentől megáldott gazdag eredményekkel.

Imádkozunk novemberben is érte s december 4-én különösebben is emlékezzünk meg óróla, de mindenkor is áldjuk az Istent, hogy adta őt nekünk!

Mind a két énekvezér elbúcsúzott eddigi szolgálati helyétől: a túrkevei és a kisújszállási, Szabadffy Elek és Cziriák Zoltán. Az egyik hossz- szas működése után nyugalomba, a másik előbbi szolgálati helyére, Makóra távozott. Írnom sem kellene, mindenki tudja, érzi, hogy távozásuk a gyülekezeteknek őszinte fájdalomra történt.

a) *Szabadffy Elek*, a túrkeveiek becézett „kis- kántora“ 1885 egyik őszi vasárnapján orgonázott- énekelt először a túrkevei templomban. Ennek most 58 esztendeje. Istenem, milyen nagy idő ez! Én, aki e sorokat írom, csak 50 esztendeje szolgál- tam, de ő rajtam is túltett: 58 évre terjed a működésének ideje. F. évi szeptember 26-án bú- csúzott el a hívektől. De sokszor megjárhatta a temetőt, sokszor elénekelhette, sok koporsó felett: Búcsút vennem, el kell mennem... s most öma- gáról énekelte: Búcsút vennem...

Úgy írja a testvérváros újságja, hogy sokirá- nyú tehetsége volt: kántori hivatása mellett volt író, költő, festőművész, dalárdavezető, sőt, Uram boesá' még újságszerkesztő is, és híres vadász. Tíz gyermeke volt, kik közül nyolcnak adott kezébe diplomát, kik persze mind rajongva szerették. Kellemes, kedves ember volt, kedélyes és ember- szerető. Sok áldásával megáldotta az Isten, áldja meg ezutánra is, a nyolevanhárom éves öreg kán- tort, ki könnyek közt búcsúzott: a hívek siratták. Mint írják, kormányzói kitüntetést is kapott. Él- vezze boldogan, sokáig 58 esztendei munka után az áldott pihenést!

b) *Cziriák Zoltán*, ő meg a mi „kis kántorunk“ volt, Kisújszállásiaké. Kis fiú volt, mikor már én kunhegyesi papfővel ismertem őt és a szép nagy családot, amelyhez tartozott. Édesatyja a kunhe- gyesiek pacsirtahangú kántora volt, aki ha éne- kelt a roppant templomban, mindnyájan elanda- lodtunk énekének hatása alatt. Fiának is ilyes hangja volt. És jó emberek voltak mind a ketten: édesapja és a fia. Az egész Cziriák család is. A gyermekek mind felküzdötték magukat, nagy tisz- tességet szereztek a Cziriák névnek: pap, kántor, tanár, szolgabíró lett belőlük, a nők pedig boldog hitvesek. Többen közülök már porladnak is. Áldja meg őket, akik élnek, s akik alusznak a föld porá- ban, az áldó Isten!

Mint Szabadffy Eleket Túrkeve, úgy szerette a mi kis kántorunkat is mindenki. Cziriák kántor — érdekes dolog! — kétszer búcsúzott tőlünk: elő- ször elment Makóra, azután meg... Makóra. Pedig mitőlünk sincs messze Jeruzsálem. Vagy hát, úgy-e? — ott Makón laknak gyermeke után való unokái, no meg hát itt, mint Arany János, egykori „tanítónk“ a kun nép jólétéről megírta: „Tej s méz foly' a kun pocsolyákban“ s a „Kara- jankóban“, amott ám Makón a „Maros vize folyik csendesen“. Nagyon szerettük mindnyájan itt, de a makóiak is ám. Még tán bombázták volna is kun városunkat, ha nem eresztettük volna őt oda vissza.

Szerettük, de így is szeretjük, áldja meg az Isten őt s szeretteit ott is. Dicsőséget szerez ő a kun névnek mindenütt. Mi nem feledjük őt, ő se feledjen el ott se minket!

„Gyula diák“ ír a hűségéről

A Kisújszálláson is megfordult Nagy Sándor József 1848—49-ben dicsőségesen harcolt honvéd- tábornokot is halálra ítélték s kivégezték Aradon 1849. október 6-án. Szinte megrándul kezemben a toll, hogy írjak erről. Nem! A szívem elszorul, ha rájuk gondolok. Valamikor bejártam az aradi mezőt, az aradi sáncot, a várba oda be se eresztet- tek, pedig szerettem volna könnyeimmel beharma- tozni azoknak a börtöncelláknak a küszöbét. Arról írok most, amiről jeles írónk, „Gyula diák“. Nagy Sándor József tábornoknak volt egy tisztí szolgálja, aki arra is volt rendelve, hogy táborno- kának gyönyörű kondor haját megfésülgesse. Elkövetkezett aztán október hatodika. A hű szolga keresi urát. Megmagyarázták neki, hogy már áll a bitó s valószínűleg már a bitó horgas szegén függ a hős. Rohan a szolga, ott állnak sorban a bitófák s a hősök ott függenek halálra vált sze- derjes arccal. A szolga odarohan, két kezével egy kis halom földet összekapar, rálép... s kezdi fé- sülni áldott jó urát, akinek gyönyörű haját össze- borzolta a hóhér keze. Íme a hűség, a szeretet, a kötelességteljesítés megragadó példája!

Erről aztán tudnék rengeteget írni, kiki gon- dolkozzék ám ezen: a hűség, a szeretet a halál után. Örökösök, kik vagyonokat kaptatok egy-egy elhunyt jóltevőtök után, tegyetek fel egy ilyen irányú kérdést a saját lelketek elé: van-e szíve- tekben igazi hűség, szeretet a halál után? Gon- dolunk-e rájuk hűséges szeretettel, hív emlékezés- sel, akik egykor szerettek minket, küzdöttek, ál- doztak értünk? Gyermekek porladó szülőitekre, hitvesek elvesztett hitveseitekre, testvérek test- véreitekre, tanítványok öreg tanítóitokra, gazdák egykori hűséges szolgálókra, kik itt hagytak már minket a fáradságos életben... s mindenkire, akik... voltak: emlékezünk-e, áldjuk-e őket? „Gyula diák“ írása tanít, csak érteni kell!

Dr. Rácz Albert és ifj. Vadai Béla emlékezete

Idestova hatvan esztendeje, hogy szegény atyám koporsója után könnyezve-sírva ödöngött hat árva gyermek meg egy árva-özvegyasszony, az édesanyánk. Én, a legnagyobb a testvérek kö- zött karomra vettem a legkisebbet, mert messze volt a szegényes kis háztól a Nagytemplom s még messzebb a hatvan-utcai temető. Így esett ez Debrecenben az 1885. év február havában. Attól kezdve, felettébb érezvén árvaságom nehéz ke- resztjét, egész lelkemmel tudtam becsülni, sze- retni azokat, akik csak egy jó szót is szólottak hozzám. Akadt is sok pártfogóm, jóakaróm, áldja meg az Isten őket a halóporukban is. Hiszen a Mindenható után nekik köszönhetem, hogy mos- tani sorsomig s így, eljutottam.

Mikor aztán, alighogy betöltöttem huszonne- gyedik életévemet, egy tiszamenti áldott eklézsia lelkészéül hívott el: Tiszaroff, az özvegyasszony meg hat gyermeke Isten jóvoltából megmeg össze- kerültünk a szép fehérfalas, zsindeletetős, virágos- gyümölcsös kert közepén álló paplakon.

Szinte gyerek voltam, tapasztalatok nélkül, kellett a tanács, a biztatás, a jóakaró. A lelkész-

társak nagyon jók voltak hozzám, a környéken s az egész egyházmegyében is. Egyhetes pap voltam mindössze (ápril. 24-én köszöntöttem be egyházközségembe!) s jött az „egyházlátogatás“. Mindent rendezni akartam, hiszen teljes voltam lelkesedéssel, s éppen az iroda padimentumán ültem az egyházi iratok garmadája között, poroltam, rendeztem, kötöttem azokat: mikor a téglás nagy előszobában hatalmas csizmakopogás zengett-visszhangzott, s belépett nagy ajtócsattanással az irodába Dorogi Lajos nagytiszteltű esperes úr és látogatótársa. Nem voltam se holt, se eleven. Nem ismertem őket azelőtt. Gondolám: megesznek! Nem ettek meg, most is megvagyok és írok imé, ötvenegy és félesztendő után. De nem folytatom az írást ilyenmódon tovább, még azt hihetné valaki, hogy önéletrajzot akarok kanyarítani.

Megkezdtem a küzdést, kis erővel, tapasztalatlanul. És ekkor ismét jóakarókat adott javamra a legfőbb Jóakaró. Kunhegyes felől, meg Törökszentmiklós felől sugárzott a jóakaró. A nagyemlékű Rác Miklós és Vadai Ferenc lelkésztársak sugározták. Mind a kettőre, mint atyánra tekintettem; hiszen az árva atyát keres. Mind a kettőt hódolattal szerettem, az egyiknek utódja is lettem, halálos ágyán kifejezett kívánsága szerint. Szerettem őket a sírjuk porában is, mert hisz' erősebb a szeretet, mint a halál s keményebb, mint a koporsó. Mind a kettőt is én temettem, nem annyira elmondván, mint inkább elsírván a temetési prédikációm.

És most imé: a törökszentmiklói harangok a kunhegyesi születésű dr. Rác Albert halálát hirdették, mostanában, a nagyváradi meg élesdi harangok meg ifj. Vadai Béla magyar katona tragikus elhunytát siratták. Az előbb nevezett néhaivaló Rác Miklós gyermeke, a másik boldogemlékű Vadai Ferenc unokája volt.

Gyászos emlékezéssel szállok el sírjukhoz s pihenésükre áldást kérek Istentől. Akik pedig őket siratják, a vigasztaló Isten kegyelmét imádkozom megtört szívükre!

Két kunhegyesi kedves halott

Gyászkoesi, utána fekete hintóban gyászfátyolos nők mennek emerről napkeletről, Debrecen felől nyugat felé, a templomunk felé, a temető felé. Itt mennek el az ablakom előtt. Megyek, valami bús érzés indított: imádkozni azért is, aki elpihent, meg azokért, akiknek gyászbaborult a szívök. A Debrecenben elnyugodott ifj. *Bárány Sándorné Vadon Máriát* temették. Kunhegyesi volt eredete szerint. Szerettei most is ott laknak, testvére neves orvos, aki — hajh! — betegsége miatt nem is lehetett itt, mikor fájdalmas lélekkel énekeltük nővére végtisztességtételén az ősi szent éneket: „Az embereket Te meghagyod halni“ s aztán: „Menj el a te nyugalmadba Áldott lélek...“

Otthon Kunhegyesen meg pár nappal ezelőtt jó tanítónk, *Apostol Gábor* édesanyját temették: *özv. Apostol Gáborné Szoboszlai Erzsébetet*. Szinte látom a kunhegyesi roppant templom boltívei alatt a tisztességtevő nagy gyülekezetet, hallom a temetőbe kísérő nagy-nagy harang szívrendítő kongását.

*

A kedves halottak hozzátartozóit: a régóta betegeskedett hitvese miatt aggódott s mostmár özvegyé lett *Bárány Sándort* s vele gyászoló édesanyját, testvéreit, rokonaikat; és az édesanyját sirató kedves tanítónkat, *Apostol Gábort* minden szeretteivel együtt, meg a testvérétől elszakasztott testvért, *Ty. Szabó Pálné szoboszlai Mészáros Johannát*, — mindnyájukat az Úr vigasztalja! Kedves halottaik pihenjenek a B. F. R. A.!

Itt Kisújszálláson is van gyászunk:

Özv. Komáromi Albertné Barta Róza, egyik legtisztességesebb gazdasszonya gyülekezetünknek, egykori nagyemlékű presbiterünk özvegye, szept. 25-én, 83 éves korában elpihent. Áldott emlékét leányai őrzik szívükben, de őrizzük mindnyáján is! Egyházhoz, templomhoz hív volt mindhaláláig, legyen örök jutalma odafenn!

*

Barabás István testvérünk szörnyű halála.

Egy könyvet olvastam mostanában *Reményi Edéről*, a világhírű magyar hegedűművészről, aki bejárta a világot, s az egyiptomi piramis tetejéről hegedülte szét a világnak a „Repülj fecském“ kezdetű csodás magyar nótát. Mindig azt kívánta s úgy is történt, hogy a hangverseny dobogóján esett ki kezéből hegedűje, vonója, ott halt meg *Szan Franciszkóban*, Amerika roppant városában. (Az amerikaiak röviden: *Friszkónak* nevezgetik!)

Ismertem egy igen kiváló orvost, pap fia volt, kedves barátom, nagy jóakaróm is. Édesatyja lelkész volt egy szabolcsmegyei kis faluban. Egyik vasárnap délelőtti istentiszteleten ott rogyott össze a kathedraban, rátakarták a palástját, eltemették.

A cséplőgép kereke elkapja az áldott munka közben a föld munkását, az etetőt. A katona ott van a fronton, golyó fütyül, bomba szakad, elesik. Hősök ezek, mindenik hős.

Barabás István vasúti munkás volt. Elindult kis házából, családjá köréből, szokott napi munkájára, s kevés idő multán összezúzott, véres testét hozták haza. Hős volt, hivatásának áldozata. Így kisvárosban, minő a mi kun városnak is, mint a futótűz terjed a hír. Mindenki arról beszélt: meghalt szegény *Barabás István*. És mindenki is megkönnyezte azokkal együtt, akiket legnagyobb gyásszal sujtott a szabadrendelkezésű Isten! Ez is legyen vigasztalásukra özvegynek, árváknak, minden megsomorodottaknak, hogy velük sírtunk.

Zárszó

1906 óta, mikor a „Szeretet“-et megindítottam, sok kedves halottunkról emlékeztem meg, szívek vigasztalására is. Nem szeretném, ha a decemberi számban nekem nagyon kedves újságomnak, a „Szeretet“-nek gyászjelentését kellene közölnöm. Pedig hát ott állok. Egy darab papírnak is nagy az ára, hát még a munkadíj, amelyet a nyomdának, postának stb. kell fizetnem, mennyire felemelkedett! Év végéhez közeledünk, **bizalommal kérem** az előfizetéseknél 1944-re megújítását, 5 pengőre gondoltam felemelni az előfizetést! Tudnom kell mihez tartani magamat: a „Szeretet“-et írjam-e, vagy csak annak a gyászjelentését? Szeretettel

T. I.

Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet Rt., Bpest.

Fel. vezető: Schlitt Henrik